

ÖNKÉNTESK SZIGETE – A FESZTIVÁL ÖNKÉNTESK MOTIVÁCIÓS VIZSGÁLATÁNAK EREDMÉNYEI¹ BODOR-ERANUS ELIZA² – VIT ESZTER³ – BOCSKOR ÁKOS⁴

DOI: <https://doi.org/10.53585/OnkSzem.2023.1.57-86>

Absztrakt

A hazai legnagyobb könnyűzenei fesztivál, a Sziget Fesztivál, húszéves fennállása óta sikeresen követi a nemzetközi trendeket, nem csak kulturálisan, hanem az önkéntesek foglalkoztatása terén is. A rendezvény lebonyolítása során egyre nagyobb szerepe van a fesztivál önkénteseknek, ez mind az önkéntesek növekvő számában, mind pedig az önkéntesek feladatait szervező Fesztivál Önkéntes Központ munkájában tetten érhető. A fesztiválönkéntesség egy sajátos esete az epizodikus önkéntességnek. Tanulmányunk a Sziget Fesztivál fiatal önkéntesei példáján mutatja be azokat a motivációs tényezőket, ahol eltérés van az epizodikus önkéntesség különböző formái között ezen fajtája és az önkéntesség egyéb formái között. Kutatásunkat 2022 nyarán végeztük a Sziget Fesztivál önkéntesei körében kérdőíves módszerrel, az érvényes válaszok száma 311 volt. A korábbi, nemzetközi epizodikus önkéntesek körében végzett motivációs vizsgálatok eredményeivel egybehangzóan a Sziget Fesztivál önkéntesei számára is vezető motivációs tényező az elismertség és a társas interakció voltak. Ezt a motivációs bázist javaslatunk szerint a munkaszervezések előtt tartani az ellentételezésnek nyújtott fesztiválbelépőn felül is. Kutatásunk fontos eredménye, hogy az epizodikus önkéntesség gyakorisága szerint megfigyelhető volt némi eltérés a motivációk sorrendjében és erősségében aszerint, hogy első alkalommal vagy visszatérő epizodikus önkéntesről van-e szó. A 25 év feletti fesztivál önkéntesek, akik más szervezeteknél rendszeresen végeztek önkéntes munkát jóval nagyobb hangsúlyt fektettek az önkéntes munka önbecsülésben betöltött szerepére, mint a kevésbé gyakori önkéntesek.

Kulcsszavak: epizodikus önkéntesség, önkéntes motiváció, fesztivál önkéntesség, önkéntesség és szabadidő, Sziget Fesztivál

¹ A tanulmány az NKFI OTKA FK 143024 számú projekt támogatásával készült.

² Bodor-Eranus Eliza (PhD) tudományos munkatárs, Társadalomkutató Központ CSS-RECENS

³ Vit Eszter (PhD hallgató), kutatási asszisztens, TK CSS-RECENS, doktortávrományos, Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Kommunikációtudomány Doktori Iskola

⁴ Bocskor Ákos (PhD) tudományos munkatárs, TK CSS-RECENS, adjunktus, Budapesti Corvinus Egyetem

The Island of Volunteers – the research results of festival volunteers' motivation

Eliza Bodor-Eranus – Eszter Vit – Ákos Bocskor

Abstract

Sziget Festival, the largest popular music festival in Hungary, has followed international trends for twenty years now, not only culturally, but also in volunteer participation. Festival volunteers play an increasingly important role in the organisation of the event, which can be captured both in the growing number of volunteers and in the work of the Festival Volunteer Centre, which coordinates the tasks of volunteers. Festival volunteering is a specific case of episodic volunteering. Our research was conducted during the summer of 2022 among the volunteers of the Sziget Festival, the number of volunteers was 730 and we used questionnaires for investigation of motivation factors, the number of valid answers was 311. In line with the results of previous research conducted among regular volunteers, recognition and social interaction are among the leading motivational factors for episodic volunteers, and this should be considered in addition to the festival ticket provided as compensation when organizing festival volunteer work. Although the backgrounds of the festival volunteers in our sample and the motivational factors that were emphasised are similar overall, there is some variation between first-time volunteers, episodic volunteers and regular festival volunteers. Festival volunteers over 25 years of age who were regular volunteers placed significantly more emphasis on the role of volunteering in their self-esteem than less experienced volunteers.

Keywords: episodic volunteering, volunteer motivation, festival volunteering, volunteering and free time

BEVEZETÉS

Az önkéntességet hagyományosan tartósnak és folyamatosnak tekintették, ami által létrejöhetett az önkéntes és szervezete közti hosszú távú munkakapcsolat. A demográfiai és társadalmi változások következtében megkezdődött az önkéntesek idejéért és elkötelezettségéért folyó verseny (Chalip 2000; Murphy 2004; Merrill 2006), és az önkéntességnek olyan új formái jelentek meg, amelyek már a rugalmasságra helyezték a hangsúlyt (Lockstone-Binney et al. 2010).

A megrendezvények, ezen belül a fesztiválönkéntesség is egy viszonylag új formája az önkéntességnek, amely értelmezhető mint *epizodikus* önkéntesség és mint *szabadidős* tevékenység. Epizodikus, mert a fesztiválönkéntesség időleges, igényvezérelt lehetőség, egyszeri vagy bizonyos időtartamra szóló elkötelezettséggel jár (Macduff 2005; Handy et al. 2006), továbbá, a feladatok ellátása nem igényel részletes képzést, hanem leginkább az önkéntes tudására, készségeire támaszkodik (Cnaan et al. 2022).

A szabadidő aspektus a fesztiválönkéntesség esetében a munka melletti szórakozásnak, élménynek, szenzációnak köszönhető (Lockstone – Baum 2009), ami leginkább a fiatal korosztály számára lehet vonzó (Fényes – Kiss 2011). Szabadidős önkéntességen belül a fesztiválönkéntesség leginkább a *projekt-alapú szabadidős önkéntes* kategóriájához (Stebbins 2004) áll közel, amely egyaránt takarhat rövid távú, ritka, de jellemzően viszonylag bonyolult jellegű önkéntességet (Lockstone – Baum 2009).

Az önkéntesség új formái, így az epizodikus, illetve ezen belül a fesztiválönkéntesség esetében is nagyon fontos látni, hogy milyen motivációs tényezőkkel rendelkeznek az önkéntesek. Tanulmányunk a Sziget Fesztivál fiatal önkénteseinek példáján mutatja be azokat a motivációs tényezőket, ahol eltérés van az epizodikus önkéntesség és az önkéntesség egyéb formái között. Kutatásunkat 2022 nyarán végeztük a Sziget Fesztivál önkéntesei körében kérdőíves módszerrel, az érvényes válaszok száma 311 volt, ami a teljes célcsoport 43 százalékát jelentette. A továbbiakban az epizodikus-, a fesztiválönkéntességgel, majd az önkéntes motivációval kapcsolatos elméleti áttekintőt követően, a 2022-es felmérés eredményeinek részletes bemutatása, illetve összefoglalása olvasható.

AZ EPIZODIKUS ÖNKÉNTESSÉG JELLEMZŐI

Az önkéntesség általánosan elfogadott definíciója – és egyben tanulmányunk kiindulópontja – szerint az önkéntesek nem ellenszolgáltatásért, hanem *önkéntesen* (szabad akaratból, belső indíttatásból) végeznek más személy vagy a társadalom *hasznát szolgáló* tevékenységet. Clary et al. (1998) szerint fontos jellemzője az önkéntességnek, hogy *tervezett segítsérről* van szó (ahol az önkéntesek kinyilvánítják akaratukat és elkötelezettségüket, hogy másokon segítsenek), illetve, hogy erre a célra a *szabadidejükből áldoznak időt*.

Az epizodikus önkéntesség az elmúlt két évtizedben kapott nagyobb figyelmet a nemzetközi szakirodalomban⁵, egyrészt annak tömegessé válásának, másrészt a szociodemográfiai jellemzőkhöz (életkor, lakóhely, iskolai végzettség, munkavégzés típusa) való erős kötöttségnek köszönhetően (Cnaan et al. 2022; Hyde et al. 2014).

A jelenséggel kapcsolatban még sok a bizonytalanság, sőt a fogalmi lehatárolás sem tekinthető egységesnek. Cnaan et al. (2022) az időtartamot és a feladatot alapul véve kontinuumként

⁵ lásd például a *Voluntas* 2022 júniusi, a témának szentelt különszámát: *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* | Volume 33, issue 3 (springer.com)

értelmezik az önkéntességet, melynek egyik végpontja a rendszeres, folyamatos és hosszú távú önkéntesség, a másik végpontja pedig a mikroönkéntesség. Az epizodikus önkéntesség e kettő között található „ideáltípusa” (ideal form) az egyszeri, általában csak néhány óráig tartó tevékenység, melynek során vagy egyszerű, komolyabb betanítást nem igénylő feladatot végez az önkéntes vagy a már rendelkezésére álló specifikus szaktudását használja (pro bono) önkéntesség keretében. Az epizodikus önkéntesség típusait Macduff (2005) a tevékenység időtartama, gyakorisága, illetve a feladat típusa alapján határozta meg (idézi Hyde et al. 2014:4–5). Eszerint jól elkülöníthető az *ideiglenes*, az *alkalmi* és az *átmeneti* önkéntesség. Míg az ideiglenes önkéntesség hat hónapnál rövidebb idejű rendszeres tevékenységet jelent, addig az alkalmi önkéntesség rövid idejű ismétlődő tevékenységet takar, az egyszeri vagy átmeneti önkéntesség pedig általában néhány órás vagy egynapos szolgálatot jelent egy-egy rendezvényen vagy civil akciókban.

Ugyanakkor eltérés mutatkozik a vizsgált tanulmányok között a tekintetben, hogy a tevékenység gyakoriságát mennyiben tekintik az epizodikus önkéntességet jellemző kritériumának (Hyde et al. 2014). A témával foglalkozó (túlnyomó részt észak-amerikai és nyugat-európai) kutatások jellemzően azt találták, hogy az epizodikus önkéntesek lehetnek ugyan átmeneti önkéntesek, de többségük vagy alkalmanként visszatérő epizodikus önkéntes (akár az adott szervezetnél akár más szervezetnél), vagy ideiglenes epizodikus önkéntes. Az önkéntesség gyakorisága lehet változatos is, hiszen az epizodikus önkéntesség mellett hosszú távú önkéntes tevékenységet is végezhet valaki más szervezetnél (lásd Compion et al. 2022; Cnaan et al. 2017; 2022; Hyde et al. 2014; 2016).

A definíciós bizonytalanságok ellenére elmondható, hogy epizodikus önkéntesség esetében az önkéntes az időben lehatárolható, gyakran nagyon konkrétan meghatározott tevékenységet követően nem kötődik annak a szervezetnek az életéhez, melynél az önkéntes tevékenységet végezte kivéve, ha később megismétli az élményt vagy a szervezet állandó/hosszú távú önkéntesévé válhat (Cnaan et al. 2022). Ugyanakkor az epizodikus önkéntesek elköteleződése igen széles skáláján mozoghat az egyszeri, néhány órát igénybe vevő tevékenységtől az adott időszakban rendszeresen megismételt visszatérő epizodikus önkéntes tevékenységig (Handy et al. 2006), és bizonyos szervezetek tevékenysége kifejezetten ilyen, jól körülhatárolható, rövidebb időtartamra elköteleződő önkéntesekre épül évről évre (Cnaan –Handy 2005).

Az epizodikus önkéntesek szociodemográfiai sajátosságai és tevékenységi területei

Hustinx et al. (2008) összehasonlították a kutatásukban részt vevő szociális területen dolgozó rendszeres és epizodikus önkéntesek jellemzőit és úgy találták, hogy az epizodikus önkéntesek átlagosan fiatalabbak voltak, de a többi demográfiai mutató mentén nem mutatkozott szignifikáns eltérés a két csoport között. Továbbá, a rendszeres önkéntesek több év tapasztalattal rendelkeztek, és nagyobb eséllyel végeztek olyan felelősséggel járó feladatokat, amelyek speciális képzést és készséget igényeltek.

Hyde et al. (2014) 41 tanulmány eredményeinek szisztematikus elemzése alapján mutatták be az epizodikus önkéntesek jellemzőit. Életkor tekintetében inkább a fiatalok és a középkorúak (átlagéletkor 20,4-45 év között volt) közül kerültek ki és inkább a férfiak vettek nagyobb arányban részt epizodikus önkéntes tevékenységekben. Noha nem mindenhol volt rá adat, de a tanulmányok egy része szerint az epizodikus önkéntesek többsége rendelkezett egyetemi/főiskolai diplomával; inkább házas volt, mint egyedülálló; teljes vagy részmunkaidőben dolgozott és éves jövedelmi helyzete közepesnek volt mondható.

Hersberger-Langloh et al. (2022) 15 ország több mint 2000 önkéntes körében végzett kutatást, akik szociális, illetve kulturális eseményeken voltak önkéntesek. Eredményeik szerint a kulturális terület alkalmi, időszakos önkéntesei szignifikánsan fiatalabbak, kevésbé vallásosak és alacsonyabb az átlagos jövedelemmel rendelkeztek, mint a szociális területen tevékenykedő társaiknak. Mind a szociális, mind pedig a kulturális tevékenységi területén jellemző volt a női önkéntesek nagyobb aránya (60, illetve 68 százalék).

Az esemény jellegét (*domain*), illetve az epizodikus önkéntesség tevékenységterületeit illetően Cnaan et al. (2022) három főbb területet különböztetnek meg:

- a „mega-eseményeket” (pl. tömegeket vonzó sportesemények, vallási tömegesemények, jótékonysági koncertek);
- a rendszeres, de az önkéntes csoportok rotációján alapuló önkéntességet (jellemzően jótékonysági és szociális területek rutinmunkái);
- egyszeri vagy maximum évente ismétlődő eseményeket (például közösségi fesztiválok, természeti vagy humanitárius katasztrófákhoz kapcsolódó önkéntesség).

Tehát a sport-, vallási események, adománygyűjtések mellett a kulturális események az epizodikus önkéntesség fő tevékenységterületei.

A FESZTIVÁL ÖNKÉNTESSÉG MINT AZ EPIZODIKUS ÖNKÉNTESSÉG ÉS A SZABADIDŐ ELTÖLTÉSÉNEK EGY FORMÁJA

Tekintve, hogy a fesztiválok meghatározott, de jellemzően rövid időtartamú (a pár naptól 7-10 napig tartó) rendezvények, jó terepet biztosítanak az epizodikus önkéntességnek. Fontos megjegyezni, hogy ugyanúgy, ahogy fesztiválból is többféle van (például könnyűzenei, művészeti, esetleg valamilyen alkalomhoz, dátumhoz köthető fesztiválok), a fesztiválokra megjelenő epizodikus önkéntességnek több típusa is jelen lehet. Handy et al. (2006) Vancouver Island (Kanada) nyolc nyári fesztiváljának, illetve kulturális eseményének körülbelül 700 önkéntesét vizsgálták. A kutatás különbséget tett a habituális – olyan visszatérők, akik három vagy több eseményen vesznek részt egy évben – és a „valódi” (*genuine*) epizodikus önkéntesek között. Ez utóbbiak az úgynevezett „kezdő önkéntesek”, akik adott évben legfeljebb kétszer vettek részt hasonló tevékenységben hasonlóan a Macduff (2005) által meghatározott átmeneti, időszakos önkéntesekhez.

A fesztiválönkéntesség mint a szabadidő eltöltésének egy formája

Ugyanakkor nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a szabadidő a fesztiválönkéntességnél is fontos aspektus, hiszen az önkéntes tevékenység az egyén szabadidejében történik (Clary et al. 1998; Holmes 2003; Parker 1997; Smith 2002). Ezt a megközelítést Henderson (1981; 1984) fejtette ki, aki arra kereste a választ, hogy mi motiválja az embereket a szabadidő eltöltésére, és ebből következően mi motiválhatja őket az önkéntességre. A szabadidő felhasználásával foglalkozó kutatások gyakran a nem munkával eltöltött szabadidőt is felosztják kötelező szabadidőre (mint például az alvás, mosakodás stb.) és nem kötelező szabadidőre. Henderson koncepciója alapján az önkéntesség az utóbbi kategóriába sorolható. Ezt tovább gondolva Stebbins (1996) megalkotta a komoly és szórakoztató szabadidő fogalmakat, amelyek a szabadidő eltöltésének élvezeti fokára utalnak.

Az önkéntesség típusainak keretbe foglalását két elméleti megközelítés segíti (Fényes – Kiss 2011). Elkülöníthető az „önkéntesség modernizációs paradigma” (Hustinx – Lammertyn 2003) és az „önkéntesség, mint komoly szabadidős tevékenység paradigma” (Stebbins 1996). Az első megközelítés (Hustinx – Lammertyn 2003:168) az önkéntességet „stílusa” szerint differenciálja, és két típusát különbözteti meg a „kollektív” és a „reflexív” önkéntességet „kevert típusú önkéntességet”). A második megközelítés az önkéntes tevékenységeknél

figyelembe veszi a szabadidőt is, hiszen az önkéntesség szabadidőben szabadon választható tevékenységként értelmezendő (Fényes – Kiss 2011). Stebbins (1996:215) szerint a komoly szabadidős tevékenység keretein belül végzett önkéntesség akkor értelmezhető, ha az lehetőséget ad a résztvevő számára a speciális készségek, ismeretek és tapasztalatok megszerzése és bővítése által arra, hogy az önkéntes életcél (karriert) találjon magának. Vagyis az önkéntességért járó jutalmak többé-kevésbé motiválják a résztvevőket, szemben az olyan „nem-komoly” szabadidős tevékenységekkel, mint például a tévézés vagy újságolvasás. Ez a szemlélet Fényes és Kiss (2011) szerint különösen értelmet nyer az élménytársadalom előtérbe kerülésével, hiszen az élményt, a szenzációt, a szórakozást biztosító önkéntes tevékenységek, mint például a megrendezvényeken (Lockstone – Baum 2009), a nemzetközi sport vagy kulturális eseményeken végzett önkéntes tevékenység. Ezek iránt megnövekedett az érdeklődés elmúlt években, különösen fiatalok körében. Tekintve, hogy a megrendezvényeken végzett önkéntességet jelentősen meghatározza a tevékenység rövid időtartama, így annak jellege közelebb lehet az úgynevezett alkalmi szabadidőhöz, mintsem a komoly szabadidőhöz. Felismerve ezt a problémát, Stebbins (2004) később újradefiniálta szabadidős önkéntességet, és meghatározta a komoly, illetve szórakoztató kategóriákon felül a projekt-alapú szabadidős önkéntes kategóriát is, amely egyaránt takarhat rövid távú, ritka, de jellemzően viszonylag bonyolult jellegű önkéntességet (Lockstone – Baum 2009).

AZ ÖNKÉNTESEK MOTIVÁCIÓI ÉS AZOK MÉRÉSE – RÖVID SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A *motiváció* az embereket „cselekvésre sarkalló, energizáló és egyúttal a viselkedés dinamikáját meghatározó, annak irányt adó tényező” (Ryan – Deci 2017; idézi Dorner 2021:40). Az önkéntesek esetén azért vált kiemelten fontossá ennek a területnek a kutatása, mivel segít megérteni mind az önkéntes munkába való bevonódását, mind az abban való benmaradás, illetve kilépés mozgatórugóit.

Az önkéntes motiváció vizsgálatának több megközelítése is ismert. Dorner (2021) megkülönbözteti az úgynevezett kétirányú (dichotóm vagy egy dimenzió mentén mozgó) és a multidimenzionális elméleteket. Előbbibe tartoznak például az altruisztikus – énorientált motívumokra épülő megközelítések, az öndeterminációs elmélet (Deci – Ryan 1987; 2008)

vagy az explicit és implicit proszociális motivációkra épülő megközelítések (például Aydinli et al. 2014), míg utóbbiba a funkcionális szemléletű elméletek (Clary et al. 1998), amelyek szerint kutatásunkban is értelmeztük és vizsgáltuk az önkéntesek motivációt.

Az önkéntes motivációk mérési módszerei

A *funkcionális szemléletű* megközelítések arra a feltételezésre épülnek, hogy az emberek a számukra fontos célok és (pszichológiai) szükségletek kielégítése céljából végeznek önkéntes tevékenységet (Dorner 2021; Petrovic – Stukas 2021). Ezen elméleti irányzat alapján került kidolgozásra az önkéntesek motivációinak mérésére az Önkéntes Funkciók Leltára (VFI) (Clary et al. 1998) és a *Volunteer Motivation Inventory* (VMI) (Esmond – Dunlop 2004 idézi Bartal – Kmetty 2011) illetve utóbbi magyar adaptációja a Magyar Önkéntes Motivációs Kérdőív (MÖMK) (Bartal – Kmetty 2011).

A VFI eredetileg hat motivációs funkciót azonosított (értékek, megértés, fejlődés, társadalmi, önvédelem és karrier), melyek közül az Esmond és Dunlop-féle VMI négy faktort emelt át (értékek, megértés, társadalmi, önvédelem), amit további hat faktorról (karrierfejlesztés, elismertség, szociális interakciók, reciprocitás, visszahatás, önbecsülés) egészítettek ki 2004-ben. A mindezidáig egyetlen hazai önkéntes motivációkutatás az Esmond és Dunlop-féle VMI-t adaptálta magyar nyelvre, kiegészítve azt további három faktorról (kormányzati, önkormányzati hiányok és a vallás (Bartal – Kmetty 2011)). A mért motivációs faktorokat Bartal és Kmetty (2011) négy fő csoportba sorolták:

- Érték vagy értékközeli faktorok (a társadalmi, szociális értékek, a reciprocitás, a kormányzati és önkormányzati hiányok, a vallás, a kultúra és a környezeti faktor),
- Egoisztikus jellegű motivációs tényezők (a megértés, az elismertség és a karrierfejlesztési faktor),
- Társadalmi minta-szociális interakció faktorok (a társadalmi minta és a szociális interakciók faktor),
- Végül pedig a pszichológiai jellegű motivációkhoz sorolták az önbecsülés és a visszahatás faktorokat.

Nemzetközi és hazai eredmények az önkéntesek motivációinak vizsgálatára

Az 2000-es évek elején még az empirikus kutatások eredményei szerint (például Handy et al. 2006) az önkéntesek körében jellemzően vegyes (altruisztikus és énorientált) motivációs

háttér volt megfigyelhető. Ugyanakkor a hosszú távú önkénteseknél gyakoribb volt az altruisztikus motiváció, míg az epizodikus önkéntesek körében több volt az énorientált motívum. Későbbi, a VFI-vel végzett kutatásokat áttekintő tanulmányban Chacón et al. (2017) szerint az *értékek* faktor érte el a legmagasabb átlagos pontszámot a motivációs funkciók közül az önkéntesség minden formája esetében, míg a *karrier és fejlődés (enhancement)* a legalacsonyabbat. A fiatalabb, 40 év alatti önkéntesek körében ugyanakkor jelentősebb volt a megértés és karrier motiváció, mint az idősebb korosztály körében. Snyder és Omoto (2008) szakirodalmi áttekintése szintén azt mutatta, hogy a személyes értékek, a közösségi és társadalmi ügyek iránti aggodalom, a karrier előmozdítása, a személyes és szakmai kapcsolatháló bővítése, az egyéni fejlődés vágya, illetve az önbecsülés növelése a legfontosabb motivációs tényezők. Dorner (2021) felhívja a figyelmet arra, hogy a VFI nem képezi le teljes mértékben az önkéntesség mögött meghúzódó motivációkat, hiszen kvalitatív kutatások alapján több más releváns motivációs faktor is megfigyelhető, például a vallásosság, a tevékenység élvezete vagy a társadalmi igazságosság előmozdítása. Részben ezen hiányosságok orvosolására születtek az olyan alternatív mérési modellek, mint a VMI, illetve annak magyar adaptációja a MÖMK. Ez utóbbi szintén azt mutatta, hogy a magyar önkéntesek körében 2010-ben a társadalmi, szociális értéket kifejező motivációk bizonyultak a legfontosabbnak míg a vallásosságot kifejezők a legkevésbé fontosnak (Bartal – Kmetty 2011). Magas pontszámot értek el emellett az elismertséghez, a szociális interakciókhoz, illetve a környezetvédelemhez kapcsolódó motivációs faktorok, ugyanakkor a karrierfejlesztés viszonylag a fontossági sorrend végére került (a 13. helyre a 16 faktor közül). Figyelemre méltó, hogy a kutatók által a magyar verzióba betett „kormányzati” és „önkormányzati hiányok” motivációs faktorok is viszonylag magas pontszámot kaptak (a rangsorban a középmezőnyben foglalnak helyet). Fényes Hajnalka egyetemisták önkéntességét áttekintő tanulmányában pedig kiemeli az „új” motivációs tényezők (például új ismeretek és hasznos készségek szerzése) jelentőségének a növekedését a korábbi évekhez képest (Fényes 2021).

Az epizodikus önkéntesek motivációs kutatásainak eredményei

Felmerül a kérdés, hogy az önkéntes motiváció általános mintáihoz viszonyítva milyen mértékben mutat hasonlóságot vagy eltérést az epizodikus önkéntesek motivációja. Hyde et al. (2014:83) az epizodikus önkéntességről szóló szakirodalom szisztematikus elemzésekor azt találták, hogy az epizodikus önkéntesség leggyakoribb motívumai a következők voltak: a

pszichológiai (például önbecsülés) vagy a fizikai fejlődés vágya, valamely egyéni vagy csoportos cél elérése, illetve a szocializáció, szórakozás, másokkal való kapcsolatépítés. Kevésbé gyakori motívumok közé tartozott a tudás, a készségek vagy a versenyképesség fejlesztése, valamint egy üggyhez való személyes kötődés vagy a jótékonykodás.

Dunn et al. (2016) epizodikus önkéntesek motivációit áttekintő tanulmánya azt találta, hogy a korábbi Volunteer Functions Inventory (VFI) és Volunteer Motivation Inventory (VMI) által vizsgált faktorok közül az epizodikus önkéntesek fő motivációi az altruizmushoz (például egy ügy vagy a segítségre szorulókat támogatása) vagy társas interakcióhoz (például élvezetes időtöltés, új társas kapcsolatok vagy időtöltés meglévő kapcsolatokkal) köthető tényezőkkel fedhető le. A konkrét eseményekhez kapcsolódó epizodikus önkéntesség esetén jelentős volt a különböző juttatások szerepe is (például anyagi ösztönzők, a rendezvény látogatásának lehetősége, híres sportolókkal való találkozás lehetősége, szimbolikus elismerés).

Az önkéntesek nemi különbségei terén azt találták, hogy a mások segítése, az ügy iránti elköteleződés, illetve a személyes fejlődés lehetősége magasabb motivációs értéket kapott a nők körében, míg a sport élvezete és a különböző juttatások a férfiak esetében volt motivációs szempont. Az életkor tekintetében a szocializáció és a személyes kihívás fontosabb motivációs tényezők voltak a fiatalabbak (35 év alattiak) esetében, mint az idősebbeknél.

Hersberger-Langloh et al. (2022) kifejezetten a kulturális szcéna epizodikus önkénteseire koncentráltak, és a hagyományos önkéntes motivációs tényezők közül a kifejtett teljesítmény, a társaság és a készségek fejlesztése bizonyult meghatározónak. A társas motivációk általánosságban is meghatározóak voltak a fiatalok társadalmi-közéleti tevékenységekben való részvételében (Dávila et al. 2022). Mivel a kulturális események önkéntesei szociokulturális értelemben általában viszonylag közel állnak azon események célközönségéhez, ahol önkéntes munkát végeznek, jellemzően érdeklődnek a kérdéses esemény programjai iránt és az önkéntes tevékenységet gyakran a belépőjegy ellentételezésének tekintik (Hersberger-Langloh et al. 2022). A fesztivál önkéntesek gyakran elkötelezettek voltak a rendszeres vagy egyéb epizodikus önkéntes tevékenységekben. Az egyéb tevékenységekben elkötelezettek és nem elkötelezettek között nem volt számottevő különbség az önérdekkövető motivációk (például ingyenes jegyekhez történő hozzájárulás) vagy a kézzelfogható jutalmak motivációs ereje tekintetében (Handy et al. 2006).

Korábbi kutatási eredmények alapján a visszatérő epizodikus, ezen belül pedig a fesztiválönkéntességnél az önkéntes társakhoz való kötődés és a közösségbe való beágyazottság érzése is fontos szerepet játszott (Compion et al. 2022; Handy et al. 2006), és az ismétlődő részvételt elősegítette, amennyiben az önkéntesek tevékenységhez kapcsolódó várakozásai beteljesültek (Compion et al. 2022). Zievinger és Swint (2018) szerint ugyanakkor a fesztivál önkéntesek körében a motivációs tényezők nem hatottak pozitívan a szervezet melletti hosszabb távú elköteleződésre, mert a fesztiválokönkéntes munkát végző fiatalok gyakran nem terveztek előre egy következő eseményig.

A KUTATÁS ÉS A MINTA BEMUTATÁSA

Tanulmányunk fő kérdése, miként jellemezhetők a hazai fesztivál önkéntesek motivációik tekintetében és megfigyelhetők-e különbségek a különböző önkéntes tapasztalattal rendelkezők között. Vizsgálatunkban a fesztiválönkéntességet leszűkítettük azokra a több napig tartó kulturális rendezvényekre, amelyeken komplex könnyűzenei kínálat van. Ezért kutatásunkat konkrétan a Sziget Fesztiválon bonyolítottuk le. Az általunk vizsgált fesztivál önkéntesek a Stebbins (2004) által meghatározott projekt-alapú önkéntes kategóriába illeszkedtek leginkább, ahol a szabadidős perspektíva fontos jellemzője, hogy az önkéntesség fő oka az önérték, mivel az önkéntesek elsődleges célja a szórakozás vagy az élményszerzés. Éppen a szabadidős aspektusnak köszönhetően válik különösen fontos kérdéssé, miként alakul a fesztivál önkéntesek motivációja, azaz milyen motiváló tényezők befolyásolják az önkénteseket munkájuk elvégzésében.

Feltáró jellegű kutatásunkat 2022 nyarán végeztük, a legnagyobb hazai könnyűzenei rendezvény, a Sziget Fesztivál önkéntesei körében. A Sziget Fesztivál önkénteseinek száma évről évre növekvő tendenciát mutatott, a pár száztól a több mint ezerig. 2019-ben volt a legmagasabb az önkéntesek száma, ekkor 1200 fesztivál önkéntes segítette a fesztivál munkáját. A post-COVID időszaknak számító 2022-ben jelentős visszaesés volt tapasztalható, melynek oka részben a járványhelyzet alatti kétéves fesztiválmentes időszak, részben a gazdasági következménye volt (megnövekedett inflációs környezet és zeneipari átrendeződések). E folyamatoknak köszönhetően 2022-ben a fesztiválszervezésben egyfajta „visszarendeződés” volt tapasztalható, ez volt az első teljes értékű fesztiválszezon a Sziget Fesztivál esetében, amikor is az önkéntesek száma alig haladta meg a 700-at.

A Sziget Fesztivál esetében az önkéntes munkát a Fesztivál Önkéntes Központ szervezi a rendezvényszervezők igényei alapján. A Sziget Fesztivál önkéntesei külön réteget képeznek a rendezvényen belül: saját „bázissal”, vagyis elhatárolt területtel rendelkeznek, ahol tisztálkodási, étkezési, vízpótlási és pihenési lehetőségük van. Az önkéntesek számára a belépőjegy felül a rendezvényszervezők napi egy meleg étkezést és sátorhelyet is biztosítanak, továbbá a „bázis” korlátlan használatát. Az önkéntesek munkaideje átlagosan napi hat órát tesz ki. Tekintve, hogy a fesztiválbérlet igen jelentős kiadást jelent és fegyelmi problémák esetén (például valaki ismételtelen nem jelenik meg a beosztásakor) az önkéntes karszalagját levághatják, sok szempontból munkahelyhez hasonló, szerződéses viszony jön létre az önkéntes és a szervezet között, miközben az önkéntesekkel szemben támasztott főbb követelményeknek is megfelel. Az önkéntesek nem részesülnek pénzbeli kifizetésben és az önkéntesek szervezett, tervezett és önkéntes módon áldoznak a szabadidejükből a szervezet hasznára, úgy, hogy közben a részvételből ők is profitálnak (Bartal – Kmetty 2011).

Mindezek fényében, további kutatási kérdésünk volt, hogy mennyiben azonosíthatók a hagyományos önkéntes motivációk olyan epizodikus önkéntesek körében, akiknél az önkéntességgel kapcsolatos költségek nagyobb hányadát, vagyis a fesztivál belépőjegyét, fedezi a szervezők, mint amit a 2005. évi LXXXVIII. törvény 3b paragrafusa a közérdekű önkéntesség anyagi ellentételezése kapcsán előír⁶.

Tudomásunk szerint ez az első hazai kutatás, amely egy magyar nyelvre adaptált motivációs vizsgálat módszertanát használva a fesztivál önkéntesek motivációit mérte fel.

A Sziget fesztivál önkénteseinek motivációt a Bartal és Kmetty (2011) által magyar nyelvre adaptált Magyar Önkéntes Motivációs Kérdőív (MÖMK) hat motivációs faktorának segítségével mértük: az elismertséget, a szociális interakciót, az önbecsülést, a társadalmi normát, a karrierfejlesztést és a megértést. Az önkéntesek motivációját kérdőíves felméréssel vizsgáltuk, a célcsoport 730 főből állt. A kérdőív nagyrészt Likert-skálán mért motivációt vizsgáló állításokból, illetve a demográfiai adatokra vonatkozó kérdésblokkból állt. A válaszadási hajlandóság 43 százalékos volt, 311 érvényes válasszal.

Technikailag kérdőívünk egy link segítségével volt elérhető, melyet a Fesztivál Önkéntes Központ adminisztrációs pultjánál népszerűsítettünk, a válaszadók egy QR-kód segítségével

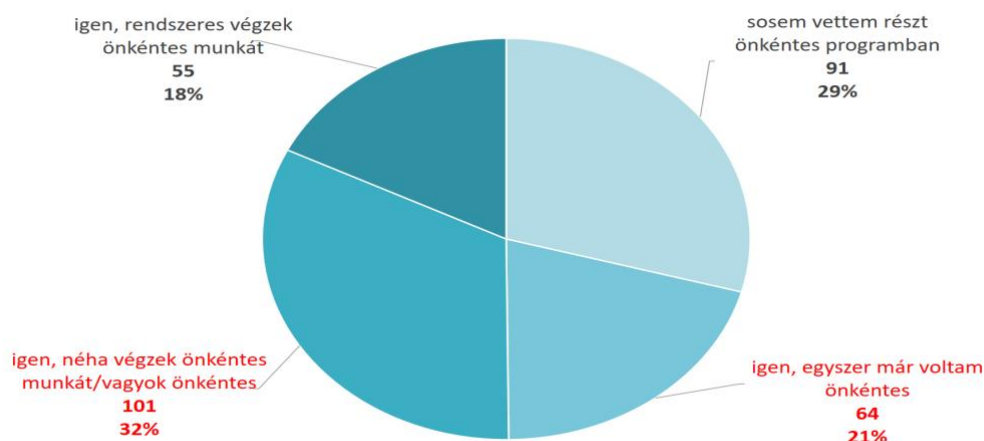
⁶ „A közérdekű önkéntes tevékenység ellátása érdekében szükséges utazásnak, szállásnak, étkezésnek az önkéntes részére történő biztosítása.”

tudták behívni, és saját okostelefonjukon tudták kitölteni a kérdőívet. A válaszadás önkéntes volt, melynek során egy egyedi kód segítségével biztosítottuk az egyszeri kitöltést és a válaszokat egyéb személyes adatokkal nem kapcsoltuk össze.

Tekintve, hogy a teljes sokaságra vonatkozóan nem rendelkezünk pontos demográfiai adatokkal, ezért az adatelemzés során nem alkalmaztunk súlyozást. Ennek fényében az eredmények értelmezésekor érdemes szem előtt tartani, hogy a kérdőív kitöltésének ténye valamilyen mértékben összefügghet a motivációs faktorokkal (például előfordulhat, hogy a különösen motivált önkéntesek töltötték ki a kérdőívet vagy épp azok, akik valamilyen negatív visszajelzést akartak küldeni a szervezetnek), erre vonatkozóan azonban nincsenek pontosabb adataink. A kapott összefüggéseket szignifikanciától függetlenül, táblázatos formában is közöljük, mivel ezek a kérdésfeltevésben felmerült jelenségek bemutatását szolgálják.

A válaszadók között megkülönböztettük azokat az önkénteseket, akik rendszeresen végeznek önkéntes munkát (az önkéntes munka típusától függetlenül), valamint azokat az epizodikus önkénteseket, akik legalább egyszer, vagy néha végeztek már önkéntes munkát, és harmadik csoportként azokat, akik először voltak önkéntesek.

1. ábra: A válaszadók megoszlása aszerint, hogy korábban részt vettek-e már más szervezett önkéntes programban (N=311).

A válaszadók több mint fele volt alkalmi epizodikus önkéntes (1. ábrán a pirossal feliratozott kategóriák): vagy egyszer már volt önkéntes korábban (20,58 százalék) vagy néha szokott önkéntes munkát végezni (32,48 százalék). Ezen felül a kérdőívet kitöltő fesztivál önkéntesek valamivel kevesebb, mint ötöde rendszeresen végzett valamilyen önkéntes munkát (17,68

százalék), de jelentős (29,26 százalék) volt az első alkalommal önkéntes munkát végző válaszadók aránya is (1. ábra).

A kutatási minta szociodemográfiai jellemzői

A válaszadók 68 százaléka nő volt, többségük a fiatal korosztályba tartozott (átlagos életkoruk 23 év volt), 71 százalékuk rendelkezett tanulói jogviszonnyal és 83 százalékuk magyar volt. 76 százalékuk válaszolta azt, hogy háztartásuk beosztással jól kijön a jövedelméből, illetve 56 százalékuk középső társadalmi osztályba tartozónak gondolta magát (1. táblázat).

1. táblázat A fesztivál önkéntesek demográfiai jellemzői a korábbi önkéntes tapasztalatuk szerint (%)

	Teljes minta (N=311)	Sosem vettem részt önkéntes programban (N=91)	Epizodikus önkéntesek (N=165)		Rendszeresen /végzek önkéntes munkát/ vagyok önkéntes (N=55)
			Egyszer már voltam önkéntes (N=64)	Néha/szoktam végezni önkéntes munkát/ vagyok önkéntes (N=101)	
Életkor					
Átlag (szórás)	23,21 (SD=6,09)	23,29 (SD=7,32)	22,25 (SD=4,54)	23,23 (SD=5,32)	24,15 (SD=6,75)
Medián	22	21	21	22	22
Minimum	16	18	16	17	18
Maximum	61	61	40	48	57
Életkori csoportok (Khi-négyzet=3,58, p=0,31)					
16-25 éves (N=252)		29,76	21,83	32,54	15,87
25 évnél idősebb (N=59)		27,12	15,25	32,2	25,42
Nem (Khi-négyzet=4,03, p=0,67)					
Nő (N=213)		27,7	22,54	31,46	18,31
Férfi (N=95)		32,63	16,84	33,68	16,84
Más (N=3)		33,33	0	66,67	0
A kérdőív kitöltésének nyelve (Khi-négyzet=2,21, p=0,53)					
Magyar (N=252)		27,78	21,43	32,14	18,65
Más (N=59)		35,59	16,95	33,9	13,56
Jelenleg tanul-e? (Khi-négyzet=1,78, p=0,62)					
Igen (N=222)		31,08	20,27	30,63	18,02
Nem (N=89)		24,72	21,35	37,08	16,85

Forrás: A Sziget Fesztivál önkénteseinek vizsgálata (2021) adatbázis alapján saját szerkesztésű táblázat.

Mintánkban a demográfiai és jövedelmi tényezők nem mutattak összefüggést a fesztivál önkéntesek korábbi önkéntes tapasztalataival, bár a 25 év felettek körében némileg

magasabb (25,42 százalék) volt a rendszeresen önkéntes munkát végzők aránya, mint a 25 év alatti válaszadók körében (15,87 százalék).

Azokra, akik jól kijöttek a jövedelmükből inkább jellemző volt, hogy még sosem vettek részt önkéntes programban (30,51 százalék), mint azokra, akik épphogy kijöttek a jövedelmükből (22,58 százalék), vagyis az észlelt jövedelem és az önkéntességben való részvétel rendszeressége között negatív összefüggést találtunk a mintánkban (2. táblázat).

2. táblázat A fesztivál önkéntesek jövedelmi háttere a korábbi önkéntes tapasztalatuk szerint (%)

	Sosem vettem részt önkéntes programban (N=91)	Epizodikus önkéntesek (N=165)		Rendszeresen/végzek önkéntes munkát/vagyok önkéntes (N=55)
		Egyszer már voltam önkéntes (N=64)	Néha /szoktam végezni önkéntes munkát/vagyok önkéntes (N=101)	
Hova sorolod magad? (Khi-négyzet=12,22, p=0,43)				
Alsó társadalmi csoport (N=4)	50	25	25	0
Alsóközép társadalmi csoport (N=42)	26,19	19,05	33,33	21,43
Középső társadalmi csoport (N=184)	28,8	20,65	29,35	21,2
Felsőközép társadalmi csoport (N=73)	30,14	23,29	39,73	6,85
Felső társadalmi csoport (N=8)	37,5	0	37,5	25
Hogyan jellemeznéd a háztartásod jövedelmi helyzetét? (Khi-négyzet=14,47, p=0,11)				
Nélkülözések között élünk (N=5)	40	40	0	20
Hónapról-hónapra anyagi gondjaink vannak (N=8)	37,5	0	25	37,5
Éppen, hogy kijövünk a jövedelmünkből (N=62)	22,58	19,35	29,03	29,03
Beosztással jól kijövünk a jövedelmünkből (N=236)	30,51	21,19	34,32	13,98

Forrás: A Sziget Fesztivál önkénteseinek vizsgálata (2021) adatbázis alapján saját szerkesztésű táblázat.

A fesztiválra a válaszadók 47,27 százaléka egyedül érkezett, de többségük már a fesztivál kezdetén rendelkezett kapcsolatokkal az önkéntesek körében (3. táblázat). Az egyébként rendszeres önkéntesek magasabb arányban érkeztek egyedül (54,55 százalék), mint az epizodikus önkéntesek, azonban összességében nem szignifikáns a különbség az önkéntesség gyakorisága szerint a különbség köztük (3. táblázat).

3. táblázat A fesztivál önkéntesek kapcsolatai a korábbi önkéntes tapasztalatuk szerint (%)

	Teljes minta (N=311)	Sosem vettem részt önkéntes programban (N=91)	Epizodikus önkéntesek (N=165)		Rendszeresen/végzek önkéntes munkát/vagyok önkéntes (N=55)
			Egyszer már voltam önkéntes (N=64)	Néha /szoktam végezni önkéntes munkát/vagyok önkéntes (N=101)	
Az önkéntes programba... (Khi-négyzet=5,42, p=0,80)					
Egyedül érkeztem	47,27	43,96	43,75	48,51	54,55
Egy barátommal érkeztem	26,37	26,37	29,69	26,73	21,82
A párommal érkeztem	7,40	8,79	9,38	7,92	1,82
Baráti társasággal érkeztem	18,97	20,88	17,19	16,83	21,82

Forrás: A Sziget Fesztivál önkénteseinek vizsgálata (2021) adatbázis alapján saját szerkesztésű táblázat.

AZ ÖNKÉNTES MOTIVÁCIÓS FAKTOROK ELEMZÉSÉNEK EREDMÉNYEI A SZIGET FESZTIVÁL ÖNKÉNTESEINEK KÖRÉBEN

A motivációs faktorok értéke az adott faktorhoz tartozó állítások átlagaiból állt össze (Bartal – Kmetty 2011), vagyis ebben az esetben a faktorok nem faktoranalízissel képzett egységekre utalnak, hanem a szakirodalom által korábban mért és faktoroknak nevezett dimenziókra. Minél magasabb egy faktor átlaga, annál fontosabb motiváló erőt jelent az adott dimenzió az önkéntesek számára.

Tekintve, hogy jelen kutatásban a fesztiválönkéntességre annak modern értelmezéseként, reflexív tevékenységként tekintünk (Hustinx – Lammertyn 2003), az értékek dimenzióban nem készült adatfelvétel (e felfogás szerint az önkéntesség is az individualizált társadalom jellemzőit tükrözi, ahol az egyén a saját döntéseiért vállalja a felelősséget, időben limitált és jellegében epizodikus).

Mindezek alapján kutatásunk az alább felsorolt hat dimenziót vizsgálta (4. táblázat). Az *elismertség dimenzió* azt fejezi ki, hogy az önkéntesekben milyen mértékű az igény az önkéntes munka formális megbecsülése iránt, míg a *szociális interakció* faktor azt méri, hogy az önkéntesekben milyen mértékű az igény arra, hogy új ismereteket és barátságokat kössenek az önkéntességnek köszönhetően. Az *önbecsülés* azt méri, hogy az önkénteseket mennyiben motiválja annak lehetősége, hogy az önkéntes munka által jobban érezze, és fontosnak tartsa magát. A *társadalmi norma* dimenzió fejezi ki, hogy az önkéntest mennyiben

motiválja a barátok, családtagok, ismerősök magatartásának követése. A *karrierfejlesztés* azt méri, hogy az önkéntest mennyire motiválja az önkéntes munka során, hogy a jövőbeni foglalkozása szempontjából hasznos tapasztalatokra tegyen szert. Végül a *megértés* dimenzió fejezi ki, hogy az önkéntes számára mennyire fontos a szervezet küldetésének megértése és az ehhez kapcsolódó tanulási igény (Bartal – Kmetty 2011).

A fesztivál önkéntesek motivációi a teljes mintában

Kutatási eredményeink azt mutatják, hogy az elismertség motivációs faktor rendelkezett a legmagasabb (4,22), míg a társadalmi faktor a legalacsonyabb (2,69) skála átlagértékkel.

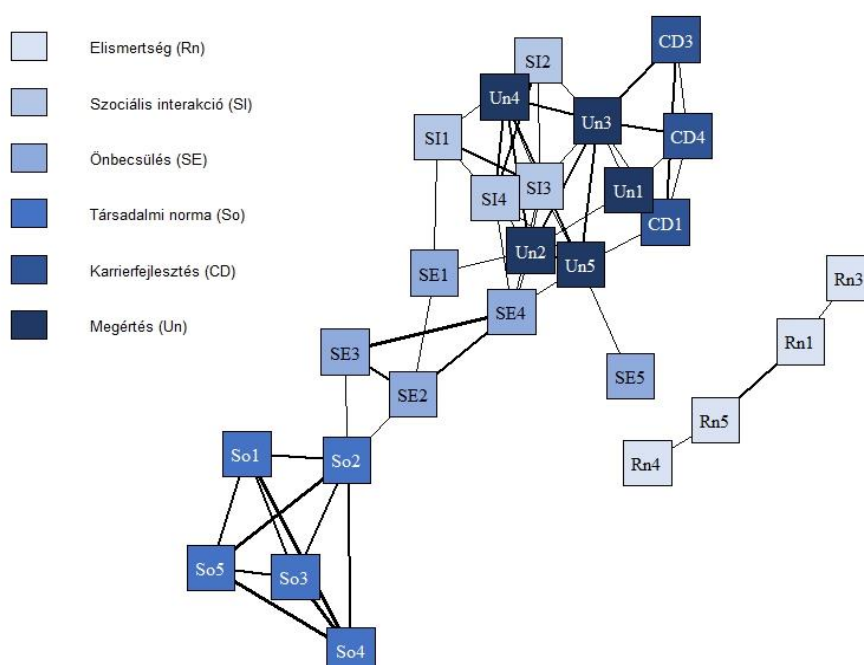
4. táblázat: A motivációs faktorok átlagai a 2022-es Sziget Fesztivál önkénteseinél (N=311)

Motivációs faktorok és itemjei	Átlag (szórás)	N	Cronbach-alfa (N)
Elismertség	4,22 (0,49)	289	
Elismertség1: szervezeti elismerés	4,44 (0,72)	308	0,53 (N=289)
Elismertség2: munkatársak elismerése	4,29 (1,11)	308	
Elismertség3: visszajelzés a szervezettől	3,88 (0,84)	303	
Elismertség4: egalitás a szervezeten belül	4,34 (0,73)	300	
Elismertség5: társadalmi elismerés	4,05 (0,83)	304	
Szociális interakció	4,10 (0,60)	300	
Szoc.interakció1: közösség igény	4,24 (0,73)	309	0,76 (N=300)
Szoc.interakció2: társaság igény	4,00 (0,80)	307	
Szoc.interakció3: kapcsolat igény	4,06 (0,84)	308	
Szoc.interakció5: barátok keresése	4,10 (0,84)	306	
Önbecsülés	3,37 (0,68)	295	
Önbecsülés1: öröm érzése	3,96 (0,78)	307	0,72 (N=295)
Önbecsülés2: jó ember érzése	3,26 (0,96)	307	
Önbecsülés3: fontosság érzése	3,06 (1,06)	302	
Önbecsülés4: hasznosság érzése	3,52 (1,04)	305	
Önbecsülés5: elfoglaltság érzése	3,06 (1,10)	304	
Társadalmi norma	2,69 (0,90)	272	
Társadalmi1: baráti minta	2,86 (1,15)	303	0,87 (N=272)
Társadalmi2: referencia személyek mintája	2,71 (1,13)	290	
Társadalmi3: környezeti minta	2,66 (1,11)	302	
Társadalmi4: közeli ismerősök mintája	2,72 (1,11)	303	
Társadalmi5: családi minta	2,4 (1,05)	295	
Karrierfejlesztés	3,08 (0,76)	279	
Karrierfejlesztés1: kapcsolatépítés	3,68 (1,04)	305	0,67 (N=279)
Karrierfejlesztés 2: munkalehetőség	2,64 (1,03)	294	
Karrierfejlesztés3: nyitás a munkaerőpiacra	2,84 (1,10)	296	
Karrierfejlesztés4: skilliek fejlesztése	3,17 (1,08)	298	
Megértés	3,81 (0,67)	294	
Megértés1: szervezeti misszió	3,49 (0,99)	302	0,77 (N=294)
Megértés2: perspektíva	4,00 (0,87)	304	
Megértés3: gyakorlati tapasztalatok	3,82 (0,96)	305	
Megértés4: emberek megértése	4,07 (0,82)	306	
Megértés5: saját erősségek megértése	3,68 (0,97)	303	

Forrás: A Sziget Fesztivál önkénteseinek vizsgálata (2021) adatbázis alapján saját szerkesztésű táblázat.

Az alábbi korrelációs gráfon a kérdések jelentik a csúcsokat, a kérdések közötti korreláció értéke pedig az élek súlyát. Csak a 0,3 feletti Spearman korrelációkat ábrázoltuk, míg a korrelációs mátrixban minden kérdés közti korreláció látható (2. ábra). A korrelációs mutatók alapján az elismertség dimenzió (amely önmagában is alacsony megbízhatósági szinttel rendelkezett) elemei elkülönültek a többi motivációs faktortól. Leginkább a társas interakció, önbecsülés és megértés dimenziók között volt kapcsolat, továbbá a karrierfejlesztés és a megértés faktor kapcsolódott egymáshoz.

2. ábra A 28 motivációs kérdés korrelációs gráfja⁷

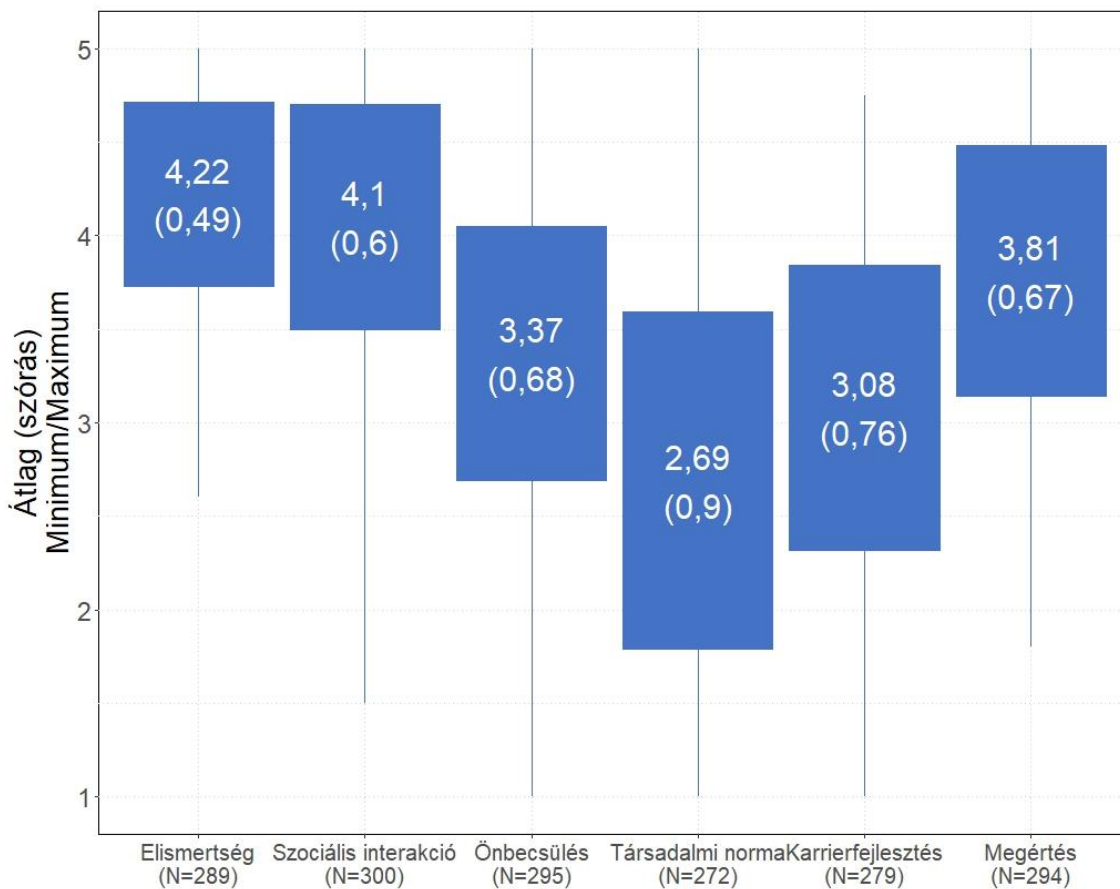
Forrás: A Sziget Fesztivál önkénteseinek vizsgálata (2021) adatbázis alapján saját szerkesztésű ábra.

A Sziget Fesztivál önkéntesei körében is meghatározónak bizonyult a szociális interakció szerepe, hasonlóan a korábbi, epizodikus önkéntesek motivációt vizsgáló kutatásokhoz (Dunn et al. 2016; Hersberger-Langloh et al. 2022). A szociális interakció dimenziót a vonatkozó

⁷ Megjegyzés. Az ábrán 26 kérdés látható, mert két elemnek nem volt kapcsolata más elemekkel. Az ábrán csak a 0,3 feletti értékek szerepelnek.

állítások közel azonos súllyal befolyásolták, azonban két vezető motivációs tényező különül el: a közösségi igény és a barátok keresése (4. táblázat). Az új kapcsolatok mellett azonban a már meglévő kapcsolatokkal történő új élmények megélése is motiváló lehetett, tekintve, hogy magas volt (összesen 52,74 százalék) azon önkéntesek aránya, akik már ismerősökkel, barátokkal, párral érkeztek a fesztiválra. A társas interakciónál csak az elismertség bizonyult jelentősebbnek az önkéntesek motivációi közül, amely azonban jóval alacsonyabb megbízhatósági szinttel rendelkezett.

3. ábra A vizsgált hat motivációs faktor átlagos értékeinek összehasonlítása

Forrás: A Sziget Fesztivál önkénteseinek vizsgálata (2021) adatbázis alapján saját szerkesztésű ábra.

Összességében a fesztivál önkéntesek körében egy énorientált jellegű motivációkhoz tartozó faktor (elismertség) és egy társas motivációkhoz kötődő faktor (szociális interakció) emelkedett ki a korábban vizsgált és tesztelt önkéntes motivációk közül. Vagyis a válaszadó fesztivál önkéntesek motivációs jellegzetességei nem tértek el jelentősen a korábban vizsgált magyar önkéntesekétől, akik körében az elismertség és szociális interakció szintén vezető motivációs faktornak bizonyultak, a (szociális, társadalmi) értékek mellett (Bartal – Kmetty 2011). Az egyes állításokat (itemeket) külön-külön figyelembe véve elmondható, hogy az öt

legfontosabbként értékelt (háttér) motivációs tényező a fesztivál önkéntesek számára az volt, hogy:

- elismerjék a munkájukat, amit végeznek (M=4,44; SD=0,72),
- egyenlő munkatársként kezeljék őket (M=4,34; SD=0,73),
- a szervezet többi munkatársa személyesen is megbecsülje az önkéntesek munkáját (M=4,29; SD=1,11),
- közösségi élményekben részesüljenek (M=4,24; SD=0,73) és
- új kapcsolatokra tehessenek szert (M=4,10; SD=0,84).

Mindebből az rajzolódik ki, hogy a fesztivál önkéntesek számára nem elégséges motiváció a fesztiválbérlet, amihez munkájuk ellentételezéseként hozzájuthatnak, hanem vágnak rá, hogy a szervezet hasznos és megbecsült „munkaerőként” tekintsen rájuk, továbbá, hogy az önkéntes munka közösségi élményt is nyújtson.

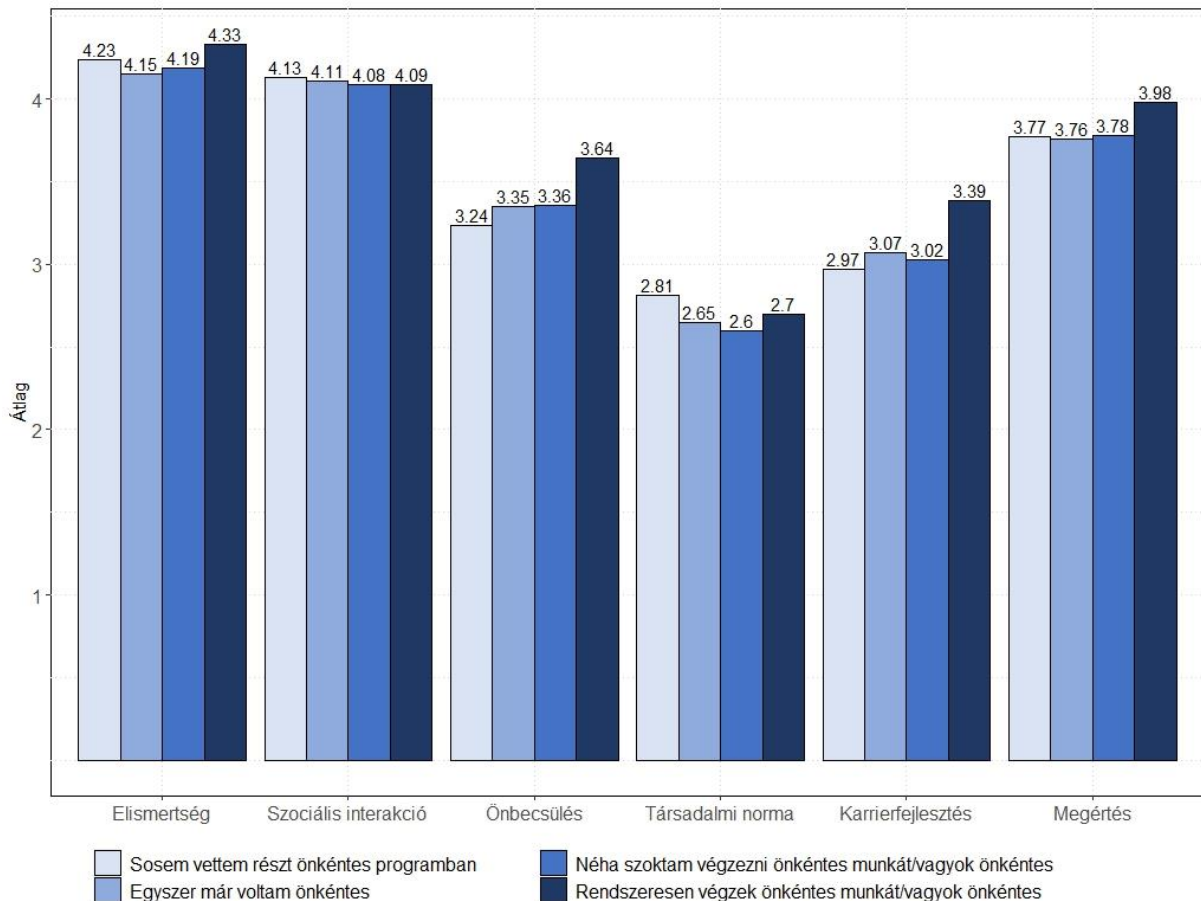
Az önkéntes motivációk vizsgálatának eredményei a korábbi önkéntes tapasztalatok alapján

A következőkben bemutatjuk a motivációs faktorok átlagát a fesztivál önkéntesek egyes alcsoportjaira nézve, figyelembe véve a fesztiválon kívüli önkéntes tapasztalatot, a korcsoportot és hogy kivel érkeztek az önkéntesek. Kitérünk arra is, hogy a korábbi önkéntes tapasztalat tekintetében mutatkozik-e különbség a 25 évnél fiatalabb és annál idősebb, valamint az egyedül vagy valamilyen társaságban érkező önkéntesek között. Annak eldöntésére, hogy 5 százalékos szignifikanciaszinten szignifikáns-e az átlagok különbsége az egyes alcsoportokban, a nemparaméteres Kruskal-Wallis próbát alkalmaztuk.

Mintánkban a korábbi önkéntes tapasztalat elsősorban az önbecsülés (K-W Khi-négyzet=10.93, p=0.01) és a karrierfejlesztés (K-W Khi-négyzet=8.67, p=0.03) motivációs faktorokkal mutatott szignifikáns összefüggést (4. ábra). Az egyébként rendszeresen önkéntes munkát végzők számára az önbecsülés és a karrierfejlesztés mint motivációs tényezők fontosabbnak bizonyultak, mint a többi csoport számára. Ez arra utal, hogy ők tudatosabb motivációkkal és elvárásokkal rendelkeznek az önkéntesség nem materiális hasznait illetően az epizodikus önkéntesek altípusaihoz képest. A karrierfejlesztés jelentős motivációs tényező a rendszeres, hosszú távon önkéntesek számára a nemzetközi kutatási eredmények alapján is, (lásd Smith et al. 2016), akik a turizmus területén tartósan önkéntesek körében végeztek interjúkat.

Mintánkban a fiatalabb (25 év alatti) korosztály dominálta a vizsgált fesztivál önkéntesek mintáját, vagyis a fesztivál önkéntesek ebből a szempontból közel állnak a kulturális szféra epizodikus önkénteseihez (Hersberger-Langloh et al. 2022).

4. ábra A motivációs dimenziók átlagai aszerint, hogy a fesztiválon kívül milyen gyakran végeznek önkéntes munkát a válaszadók

Forrás: A Sziget Fesztivál önkénteseinek vizsgálata (2021) adatbázis alapján saját szerkesztésű ábra.

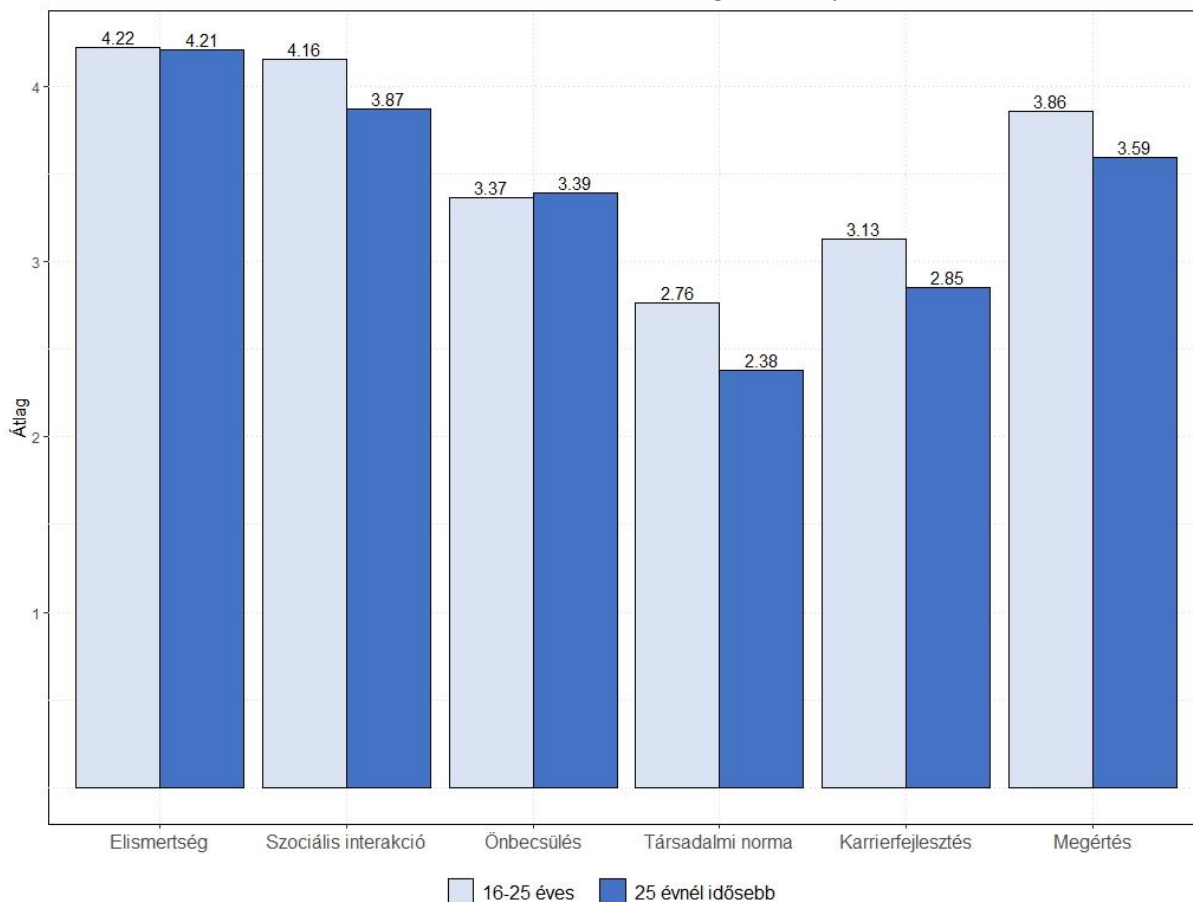
Önkéntes motivációk korcsoportok szerint

Míg Bartal és Kmetty (2011) a magyar önkéntesek körében végzett nagymintás kutatásában a 25 év alattiak a minta valamivel több mint ötödét (22 százalék) alkották, addig a jelen kutatás fesztivál önkéntesei túlnyomó többségben (81 százalékban) a 25 év alatti korosztályhoz tartoztak.

A fiatalabb önkéntesek számára szignifikánsan fontosabb volt a szociális interakció (Wilcoxon tesztstatisztika[W]=5505, $p=0,001$), a társadalmi norma ($W=4444$, $p=0,005$), a karrierfejlesztés ($W=4564$, $p=0,008$) és a megértés ($W=5120$, $p=0,007$) dimenzió, mint a 25 évnél idősebbek számára. Hasonló eredményekről számolnak be Stukas et al. (2014), akik arra hívták fel a

figyelmet, hogy a kor előrehaladtával a karrier és megértés csökken, míg más kutatók (Okun – Schultz 2003) azt hangsúlyozzák, hogy az idősebbeknél a szociális dimenzió kerül előtérbe (5. ábra).

5. ábra: A motivációs dimenziók átlagai korcsoportok szerint

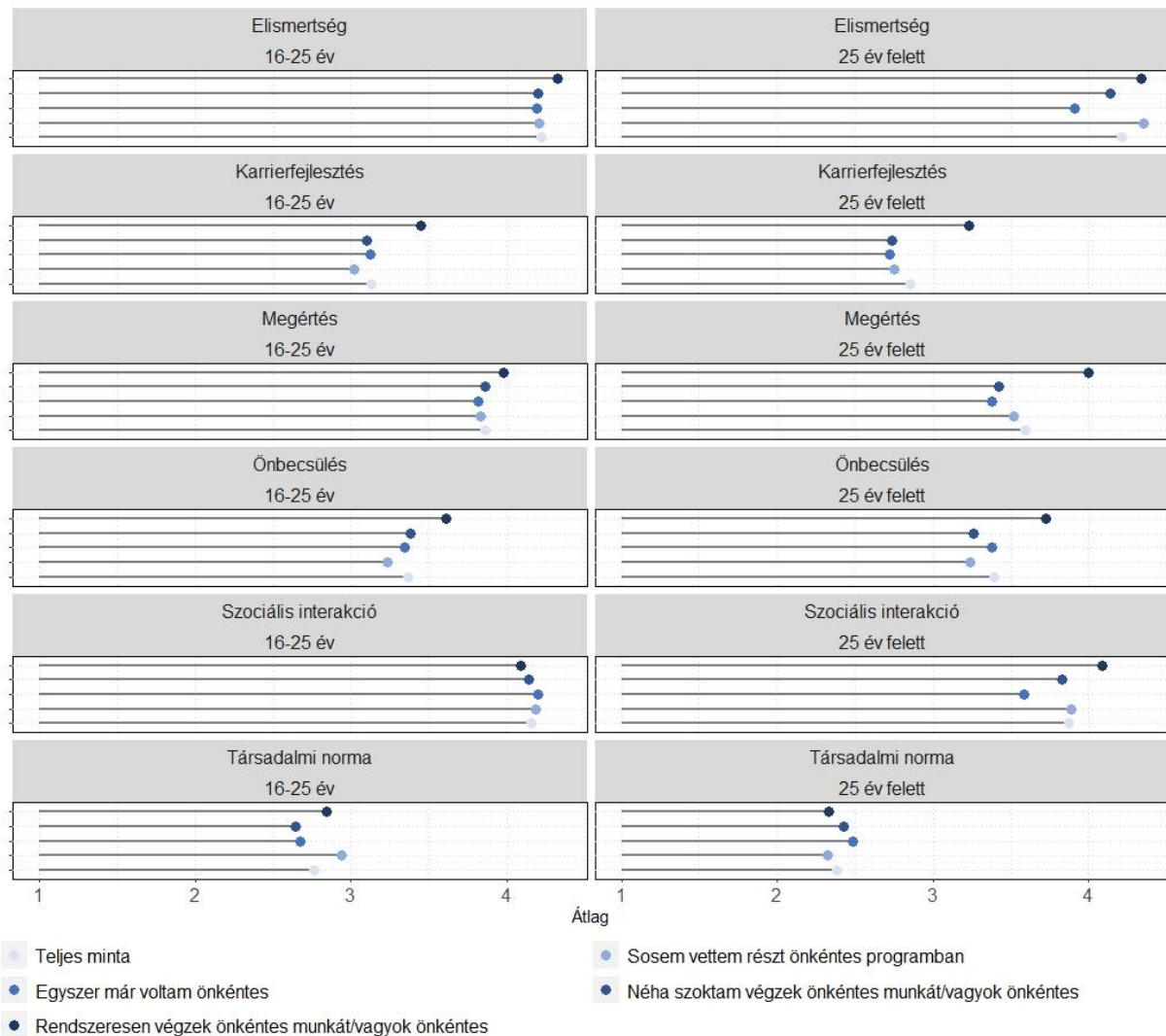
Forrás: A Sziget Fesztivál önkénteseinek vizsgálata (2021) adatbázis alapján saját szerkesztésű ábra.

Érdekes különbség Bartal és Kmetty (2011) által a magyar önkéntesek körében végzett vizsgálatához képest, hogy a fesztivál önkéntesek esetében a 25 év alatti korosztálynál társadalmi norma faktor erősebb befolyásáról tanúskodik, mint a 25 év felettieknél. Mindez egyfelől összefügghet az Iskolai Közösségi Szolgálat hatásával, de azzal is, hogy a fesztivál önkéntesek több mint fele nyilatkozott úgy, hogy nem egyedül érkezett önkéntesként a fesztiválra.

Azt is fontosnak tartottuk megvizsgálni, hogy a korábbi önkéntes tapasztalat és a kor összefüggésében hogyan jellemezhetők a vizsgált fesztivál önkéntesek motivációi (7. ábra). A korábbi önkéntes tapasztalat szerint csak az önbecsülés faktor tekintetében volt szignifikáns

különbség az egyes csoportok között, és kizárólag a 25 év feletti korosztály körében (K-W Khi-négyzet=7,6, $p=0,05$).

6. ábra: A motivációs dimenziók átlagai a korábbi önkéntes tapasztalat és a korcsoportok szerint

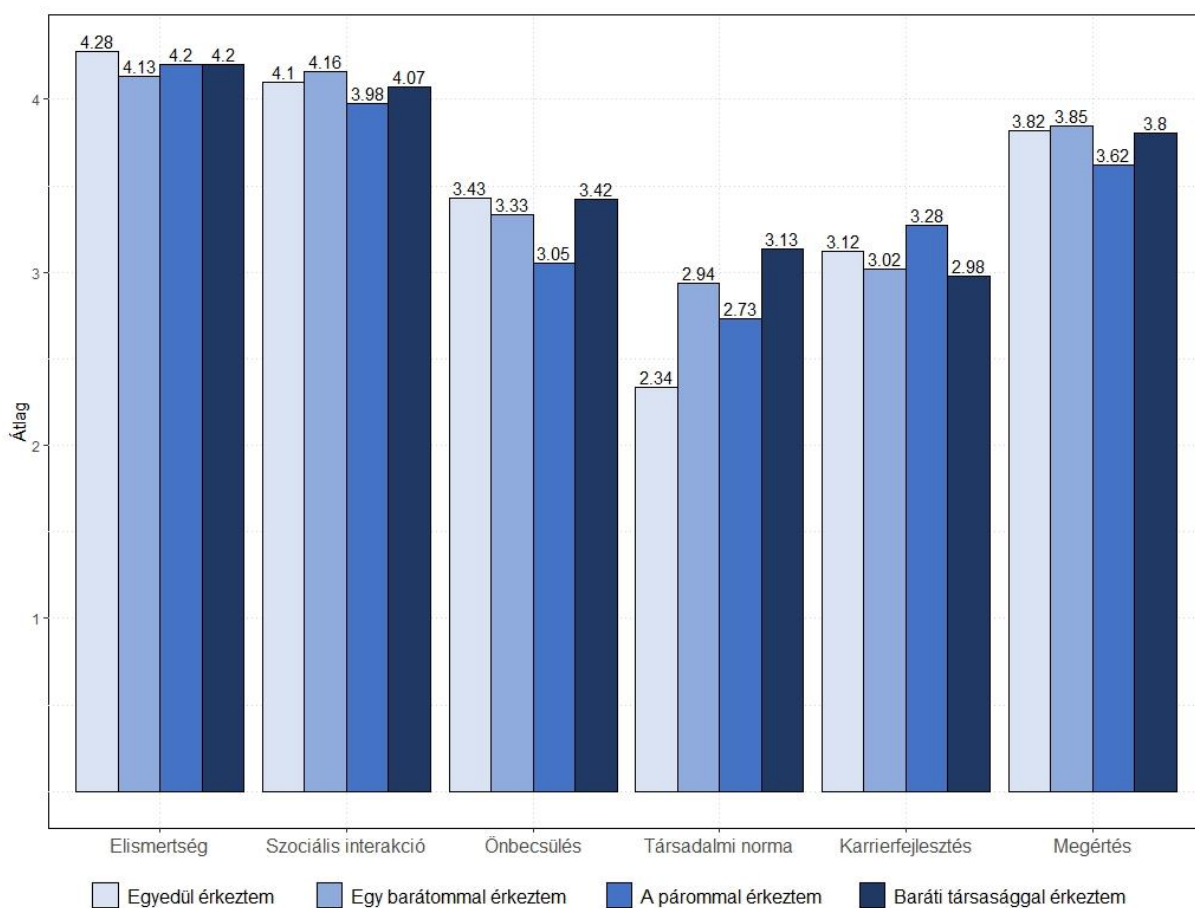
Forrás: A Sziget Fesztivál önkénteseinek vizsgálata (2021) adatbázis alapján saját szerkesztésű ábra.

A 25 év feletti fesztivál önkéntesek számára, akik egyébként rendszeres önkéntes munkát végeztek, erősebb motiváló tényező volt az önbecsülés elérése az önkéntesség által, mint a kevésbé tapasztalt önkénteseknek. Ezt más nemzetközi kutatásokban is megerősítést nyert már korábban is (Hibbert et al.2003).

Az önkéntesek motivációi az önbecsülés (K-W Khi-négyzet=8.68, $p=0,03$) és a társadalmi norma (K-W Khi-négyzet=35.97, $p<0,01$) tekintetében szignifikánsan különböztek aszerint, hogy egyedül vagy valakivel érkeztek. A társadalmi norma dimenzió az egyedül érkezők

motivációja szempontjából volt a legkevésbé és a baráti társasággal érkezők motivációja szempontjából volt a leginkább fontos, ami arra utalhat, hogy a Sziget Fesztivál önkéntesei számára a releváns társas mintát elsősorban azok az ismerősök és barátok jelentették, akikkel együtt, egy rendezvényen önkéntesek. A párjukkal érkezők számára az önbecsülés faktor kevésbé volt jelentős motivációs tényező, feltehetően körükben elégséges védőhálót nyújtott a kapcsolat, amely keretében érkeztek és kevésbé volt igény a pszichológiai motivációs tényezők külső megerősítő szerepére. Azonban ezekre a kérdésekre nem tért ki a kérdőíves vizsgálatunk, egy további kutatás során, interjúk segítségével tudnánk feltérképezni a kapcsolathálók és a motivációk kapcsolatát.

7. ábra A motivációs faktorok átlagai aszerint, hogy kivel érkeztek a fesztiválra az önkéntesek

Forrás: A Sziget Fesztivál önkénteseinek vizsgálata (2021) adatbázis alapján saját szerkesztésű ábra.

A korábbi önkéntes tapasztalat alapján a karrierfejlesztés faktor tekintetében is mutattak szignifikáns különbséget a fesztivál önkéntesek körében azok, akik nem egyedül érkeztek (K-W Khi-négyzet=8,22, $p=0,04$). A nem egyedül érkezők körében, tehát azok között, akik párjukkal vagy barátokkal érkeztek, a rendszeresen vagy alkalmanként önkéntes munkát végző

fesztivál önkéntesek számára a karrierfejlesztés fontosabb motivációs faktor volt, mint a kevesebb önkéntes tapasztalattal rendelkezők körében.

ÖSSZEGZÉS

Az elmúlt években, a demográfiai és társadalmi változások hatására, az önkéntességnek olyan új formái jelentek meg, amelyek a rugalmasságra fektetnek nagyobb hangsúlyt (Chalip 2000; Murphy 2004; Merrill 2006; Lockstone-Binney et al. 2010). Ezen új formák közül az elmúlt években a kutatók figyelme az epizodikus önkéntesség felé fordult, amely egy időleges, igényvezérelt lehetőséget kínáló önkéntesség típus, ahol az önkéntesektől megkövetelt elkötelezettség egyszeri vagy egy bizonyos időtartamra, meghatározott időre szól, bár később visszatérhetnek ugyanahhoz a szervezethez (Handy et al. 2006; Macduff 2005).

Kutatások sora hívja fel a figyelmet arra, hogy a különböző eseményeken, rendezvényeken és fesztiválokban való önkéntes részvétel általában epizodikusan történik (Barron – Rihova 2011; Holmes – Smith 2009; Rolfe 1992), bár a rendezvények előkészítésében és lebonyolításában részt vevő önkéntesek közül sokan az eseményt követő adminisztrációban is részt vesznek, vagy „visszatérnek”, hogy ugyanazon az eseményen segítsenek többször is (Holmes – Smith 2009; Lockstone – Smith, 2009).

Tanulmányunkban a fesztivál önkéntesekre fókuszáltunk, ezen belül is a Sziget Fesztivál önkénteseinek motivációit tártuk fel 2022-ben kérdőíves adatfelvétel segítségével. Az ilyen rendezvényekre jelentkező önkéntesek számára általában maga az esemény a legnagyobb motiváló tényező. A szabadidős tevékenység szempontjából nézve Stebbins (2004:4) alapján a rendezvényeken, fesztiválokban végzett önkéntes tevékenység projekt-alapú szabadidős önkéntességként értelmezhető: rövid távra szól, ésszerűen bonyolult, egyszeri vagy alkalmi, vagy ritkán végzett kreatív tevékenység, ahol a szabadidős perspektíva fontos jellemzője, hogy az önkéntesség fő oka az önérték, mivel az önkéntesek elsődleges célja a szórakozás vagy az élményszerzés.

Ez különösen igaz a fiatal korosztály számára, hiszen a Sziget Fesztivál heti jegyének ára éppen e korcsoport számára anyagilag igen megterhelő lehet. Ezáltal azt gondolnánk, hogy a fesztivál önkéntességét inkább énorientált motívumok vezérlik, amikor az bizonyul a legfontosabbnak, hogy az önkéntesség kézzelfogható előnyökkel, jutalmakkal járjon, mint például a karrierhez kapcsolódó előnyök, új barátok szerzése, új készségek elsajátítása (Davis et al. 2003), de

ugyanilyen kézzelfogható haszon lehet az egész évben hordható, mutatható karszalag, amely akár státusszimbólumként vagy a valahová tartozást erősítő identitáselemként is felfogható a fiatal korosztály esetében.

2022-ben, a Sziget Fesztivál munkáját 730, zömében fiatal (a 311 válaszadó átlagéletkora 23 év volt) önkéntes segítette. Mintánkban azt találtuk, hogy a 25 év felettek körében némileg magasabb az egyébként rendszeresen önkéntes munkát végzők aránya a 25 év alatti válaszadókhoz képest. Az eredmények értelmezésekor fontos figyelembe venni, hogy a kérdőív kitöltésének ténye összefügghet motivációs faktorokkal (például előfordulhat, hogy a különösen motivált önkéntesek töltötték ki a kérdőívet vagy épp azok, akik valamilyen negatív visszajelzést akartak küldeni a szervezetnek), erre vonatkozóan azonban nincsenek pontosabb adataink.

Összesen hat motivációs dimenziót mértünk (elismertség, szociális interakció, társadalmi norma, önbecsülés, karrierfejlesztés, megértés), és eredményeink alapján elmondható, hogy az elismertség dimenzió rendelkezett a legmagasabb ($M=4,22$), míg a társadalmi norma dimenzió a legalacsonyabb ($M=2,69$) skála átlagértékkel.

Eredményeink alapján a Sziget Fesztivál önkéntesei körében rendkívül fontos a visszajelzés és a munka elismerése, azonban arra is rámutattunk, hogy a rendszeresen epizodikus önkéntes munkát végzők számára az önbecsülés és a karrierfejlesztés mint motivációs tényezők valamivel fontosabbnak bizonyultak, mint a kevésbé gyakran végzők számára.

Bár a mintánkban vizsgált fesztivál önkéntesek háttéré és a hangsúlyos motivációs faktorok összességében hasonlóak, megfigyelhető némi eltérés az epizodikus és nem epizodikus önkéntesek között. A 25 év feletti fesztivál önkéntesek, akik rendszeres önkéntes munkát végeztek, jóval nagyobb hangsúlyt fektettek az önkéntes munka önbecsülésben betöltött szerepére, mint a kevésbé tapasztalt önkéntesek. Ugyanakkor a társas háttérrel és nagyobb korábbi tapasztalattal rendelkező önkéntesek valamivel nagyobb hangsúlyt helyeznek az önkéntes munkában rejlő karrierfejlesztési lehetőségekre.

Paradox módon felmerül a kérdés, hogy az önkéntes szervezet számára mi a jobb stratégia az önkéntesség szervezésekor: a régi, visszatérő önkéntesekre támaszkodni, vagy inkább a friss erőre összpontosítani, ezáltal biztosítva a szervezet rugalmasságát és megújulását. Előbbi esetben kisebb a kockázat, utóbbiban viszont nagyobb az innovációs potenciál.

A rendszeres önkéntesek esetében a nemzetközi kutatási eredmények arra hívják fel a figyelmet, hogy a társas kapcsolatok, a karrier lehetőségek és a készségek, képességek fejlesztése, nemcsak önmagában az önkéntesek számára döntőek, hanem az önkéntesek és az önkéntes szervezet közötti kapcsolatot is jelentősen befolyásolják, növelik az önkéntesek elköteleződését, a szervezettel való elégedettséget és a szervezet megítélését esetleg ajánlását más potenciális önkénteseknek (Smith et al. 2016). Ez alapján azt gondolhatnánk, hogy a fesztiválokra történő rendszeresen visszatérő önkéntesség lenne előnyös, mind az önkéntesek, mind pedig az önkéntes szervezet számára. Azonban többéves fesztivál önkéntesek között végzett terepmunka azt az empirikusan nem tesztelt választ mondatja velünk, hogy az egészséges mix lehet mégis a nyerő stratégia. Ugyanis fontosnak bizonyult, hogy legyenek tapasztalt, rendszeresen visszatérő, epizodikus önkéntesek, akik átlendítik a nehézségen a nagyon rövid időre együttműködésre kényszerült többszázas önkéntes csapat egyes részeit, de ugyanennyire fontos az innovatív megközelítés, amelyet az új, fiatal önkéntesek révén tud becsatornázni a szervezet. Vagyis egy önkéntes szervezet számára mind a hasonló tevékenységgel eltöltött önkéntes munkák száma, mind pedig a korcsoportok tekintetében a heterogén az önkéntes csapat tud optimális lenni.

Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy az egyéb, nem fesztiválokra történő önkéntes tevékenységre nem tért ki a kutatásunk. Nem tudjuk, hogy aki részt vett már, vagy rendszeresen részt szokott venni önkéntes tevékenységben, az hol és milyen keretek között végezte azt. Arra vonatkozóan nincs összehasonlító adatunk, hogy az önkéntesek szemszögéből van-e és ha igen milyen eltérés a fesztiválönkéntesség és egyéb keretek között végzett önkéntesség között.

Kutatási eredményeink fényében elmondható, hogy a teljes mintán az elismertség, a szociális interakció és a megértés a legfontosabb motivációs tényezők, ugyanakkor a 25 év alattiaknál a szociális interakció, társadalmi norma, karrierfejlesztés és a megértés dimenziók egyaránt magasabb fontossággal bírnak, mint idősebb társaik számára, amit a munkaszervezőkor érdemes szem előtt tartani az ellentételezésként nyújtott fesztiválbelépőn felül is.

IRODALOM

Aydinli, Arzu – Bender, Michael – Chasiotis, Athanasios – Cemalcilar, Zeynep – van de Vijver, Fons J. R. (2014): When does self-reported prosocial motivation predict helping? The moderating role of implicit prosocial motivation. *Motivation and Emotion*, 38(5) pp. 645–658. <https://doi.org/10.1007/s11031-014-9411-8>

- Barron, Paul – Rihova, Ivana (2011): Motivation to volunteer: a case study of the Edinburgh International Magic Festival. *International Journal of Event and Festival Management*, 2(3) pp. 202–217. doi:10.1108/17582951111170281
- Bartal Anna Mária – Kmetty Zoltán (2011): A magyar önkéntesek motivációi. *Civil Szemle*, 8(4) pp. 7–30.
- Beck, Ulrich (2003): A kockázat-társadalom. Út egy másik modernitásba. Budapest: Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság – Századvég kiadó.
- Chacón, Fernando – Gutiérrez, Gema – Sauto, Veronica – Vecina, Maria Luisa – Pérez, Alfonso (2017): Volunteer Functions Inventory: A systematic review. *Psicothema*, 29(3) pp. 306–316. <https://doi.org/10.7334/psicothema2016.371>
- Chalip, Laurence (2000): Sydney 2000: Volunteers and the organization of the olympic games: Economic and formative aspects. In. M. de Moragas, N. Puig, A.B. Moreno (eds.), Proceedings of the Symposium on Volunteers, Global Society and the Olympic Movement Lausanne, International Olympic Committee. Lausanne, Switzerland: International Olympic Committee. pp. 205–214.
- Clary, E. Gil – Snyder, Mark – Ridge, Robert D. – Copeland, John – Stukas, Arthur A. – Haugen, Julie – Miene, Peter (1998): Understanding and assessing the motivations of volunteers: A functional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6) pp. 1516–1530. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.6.1516>
- Cnaan, Ram A. – Daniel Heist, H. – Storti, Melissa Heinlein (2017): Episodic volunteering at a religious megaevent. *Nonprofit Management and Leadership*, 28(1) pp. 85–104. <https://doi.org/10.1002/nml.21268>
- Cnaan, Ram A. – Handy, Femida (2005): Towards understanding episodic volunteering. *Vrijwillige Inzet Onderzocht*, 2(1) pp. 29–35.
- Cnaan, Ram A. – Meijs, Lucas – Brudney, Jeffrey L. – Hersberger-Langloh, Sophie – Okada, Aya – Abu-Rumman, Samir (2022): You thought that this would be easy? Seeking an understanding of episodic volunteering. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 33(3) pp. 415–427. <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00329-7>
- Cravens, Jayne (2000): Virtual volunteering: Online volunteers providing assistance to human service agencies. *Journal of Technology in Human Services* 17(2-3) pp. 119-136.
- Compion, Sara– Meijs, Lucas - Cnaan, RamA. – Krasnopolskaya, Irina - von Schnurbein, Georg - Abu-Rumman, Samir (2022): Repeat and non-returning volunteers: The promise of episodic events for volunteer recruitment and retention. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 33(3) pp. 472–482. <https://doi.org/10.1007/s11266-022-00452-z>
- Dávila, Maria Celeste – Zlobina, Anna – Álvarez-Hernández, Gloria (2022): Young people’s social engagement: Personal motivations and social networks. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 33(3) pp. 587–598. <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00355-5>
- Davis, Mark H. – Hall, Jennifer A. – Meyer, Marnee (2003): The first year: Influences on the satisfaction, involvement, and persistence of new community volunteers. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(2), pp. 248–260. <https://doi.org/10.1177/0146167202239050>
- Deci, Edward L. – Ryan, Richard M. (1985): *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York, NY. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4899-2271-7>
- Deci, Edward L. – Ryan, Richard M. (1987): The support of autonomy and the control of behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, pp. 1024–1037. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.53.6.1024>

- Deci, Edward L. – Ryan, Richard M. (2008): Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology / Psychologie Canadienne*, 49, pp. 182–185. <https://doi.org/10.1037/a0012801>
- Dickson, Lesley-Ann (2018): The case of Valletta Film Festival, Valletta, Malta. In. *Managing Organisational Success in the Arts*. Routledge.
- Dorner, László (2021): Az önkéntesség motivációs elméletei integratív keretben. *Önkéntes Szemle*, 1(1) pp. 39-55.
- Dunn, Jeff – Chambers, Suzanne K. – Hyde, Melissa K. (2016): Systematic review of motives for episodic volunteering. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 27(1) pp. 425–464. <https://doi.org/10.1007/s11266-015-9548-4>
- Fényes, Hajnalka (2021): Az elmúlt tíz év kutatási eredményei a felsőoktatási hallgatók önkéntességéről. *Önkéntes Szemle*, 1(1), pp. 56–68. <https://doi.org/10.53585/OnkSzem.2021.1.56-68>
- Fényes Hajnalka – Kiss Gabriella (2011): Az önkéntesség szociológiája. *Kultúra és közösség*, 4(1), pp. 35-47.
- Handy, Femida – Brodeur, Nadine – Cnaan, Ram A. (2006): Summer on the island: Episodic volunteering. *Voluntary Action*, 7(1) pp. 31–42.
- Henderson, Karla A. (1981): Motivations and perceptions of volunteerism as a leisure activity. *Journal of Leisure Research*, 13, pp. 208–218.
- Henderson, Karla A. (1984): Volunteerism as leisure. *Journal of Voluntary Action Research*, 13(1), pp. 55–63.
- Hersberger-Langloh, Sophie E. – von Schnurbein, Georg – Kang, Chulhee. – Almog-Bar, Michal - García-Colín, Jacqueline Butcher - García, Marta Rey (2022): For the love of art? Episodic volunteering at cultural events. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 33(3), pp. 428–442. <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00392-0>
- Hibbert, Sally – Piacentini, Maria – Dajani, Haya Al (2003): Understanding volunteer motivation for participation in a community-based food cooperative. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 8(1), pp. 30–42. doi:10.1002/nvsm.199
- Holmes, Kristen (2003): Volunteers in the heritage sector: A neglected audience? *International Journal of Heritage Studies*, 9(4), pp. 341–355.
- Holmes, Kirsten – Smith, Karen (2009): *Managing volunteers in tourism: attractions, destinations and eEvents*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Hustinx, Lesley – Haski-Leventhal, Debbie – Handy, Femida (2008): One of a kind? Comparing episodic and regular volunteers at the Philadelphia Ronald McDonald House. *The International Journal of Volunteer Administration*, 25(3) pp. 50–66.
- Hustinx, Lesley – Lammertyn, Frans (2003): Collective and reflexive styles of volunteering: A sociological modernization perspective. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 14, pp. 167–187. <https://doi.org/10.1023/A:1023948027200>
- Hyde, Melissa K. – Dunn, Jeff – Bax, Caitlin – Chambers, Suzanne K. (2016): Episodic volunteering and retention: An integrated theoretical approach. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(1) pp. 45–63. <https://doi.org/10.1177/0899764014558934>
- Hyde, Melissa K. – Dunn, Jeff – Scuffham, Paul A. – Chambers, Suzanne K. (2014): A systematic review of episodic volunteering in public health and other contexts. *BMC Public Health*, 14(1) pp. 992. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-14-992>

- Lockstone-Binney, Leonie – Holmes, Kirsten – Smith, Karen – Baum, Tom (2010): Volunteers and volunteering in leisure: social science perspectives. *Leisure Studies*, 29(4) pp. 435–455. doi:10.1080/02614367.2010.527357
- Lockstone, Leonie – Smith, Karen (2009): Episodic experiences: volunteering flexibility in the events sector. In. Baum, T. – Deery, M. – Hanlon, C. – Lockstone, L. – Smith, K. (eds): *People and work in events and conventions: A research perspective*. Wallingford: CABI. pp. 108-24.
- Lockstone, Leonie – Baum, Tom (2009): The public face of event volunteering at the 2006 Commonwealth Games: The media perspective. *Managing Leisure*, 14(1) pp. 38–56. doi:10.1080/13606710802551254
- Macduff, Nancy (2005): Societal changes and the rise of the episodic volunteer. *Emerging areas of volunteering*, 1(2) pp. 49-61.
- Merrill, Mary V. (2006): Global trends and the challenges for volunteering. *International Journal of Volunteer Administration*, XXIV(1), pp. 9–14.
- Murphy, Frieda (2004): Trends affecting the development of volunteering worldwide: An overview. *Voluntary Action*, 6(3) pp. 45–51.
- Okun, Morris A. – Schultz, Amy (2003): Age and motives for volunteering: Testing hypotheses derived from socioemotional selectivity theory. *Psychology and Aging*, 18, pp. 231-239.
- Parker, Stanley (1997): Volunteering: Altruism, markets, careers and leisure. *World Leisure and Recreation*, 39(3) pp. 4–5.
- Petrovic, Katja – Stukas, Arthur A. (2021): Volunteer motivation. In. Holmes, K. – Lockstone, L. – Binney, Smith, K.A. – Shipway, R. (Eds.), *The Routledge Handbook of Volunteering in Events, Sport and Tourism*, pp. 258–270. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780367815875-25>
- Rolfe, Heather (1992): *Arts Festivals in the UK*, London: Policy Studies Institute.
- Smith, Karen A. (2002): Modelling the volunteer experience: Findings from the heritage sector. *Voluntary Action*, 4(2) pp. 9–30.
- Smith, Natalie L. – Cohen, Adam – Pickett, Andrew C. (2014): Exploring the motivations and outcomes of long-term international sport-for-development volunteering for American Millennials. *Journal of Sport & Tourism*, 19(3-4) pp. 299–316. doi:10.1080/14775085.2016.1143865
- Snyder, Mark – Omoto, Allen M. (2008): Volunteerism: Social issues perspectives and social policy implications. *Social Issues and Policy Review*, 2(1) pp. 1–36. <https://doi.org/10.1111/j.1751-2409.2008.00009.x>
- Snyder, Mark – Omoto, Allen M. (2009): Who gets involved and why? The psychology of volunteerism. Youth empowerment and volunteerism: *Principles, Policies and Practices*, pp. 3-26.
- Stebbins, Robert A. (2004): Introduction. In. Stebbins, R. – Graham, M. (eds) *Volunteering as leisure/leisure as volunteering: An International Assessment*, Wallingford: CABI, pp. 1–12.
- Stebbins, Robert A. (1996): Volunteering: A serious leisure perspective. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 25(2) pp. 211–224. doi:10.1177/0899764096252005
- Stukas, Arthur A. – Hoye, Russel – Nicholson, Matthew – Brown, Kevin M. – Aisbett, Laura (2014): Motivations to volunteer and their associations with volunteers' well-being. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(1) pp.112–132. doi:10.1177/0899764014561122
- Zievinger, Diane – Swint, Frans (2018): Retention of festival volunteers: Management practices and volunteer motivation. *Research in Hospitality Management*, 8(2), pp. 107–114. <https://doi.org/10.1080/22243534.2018.1553374>